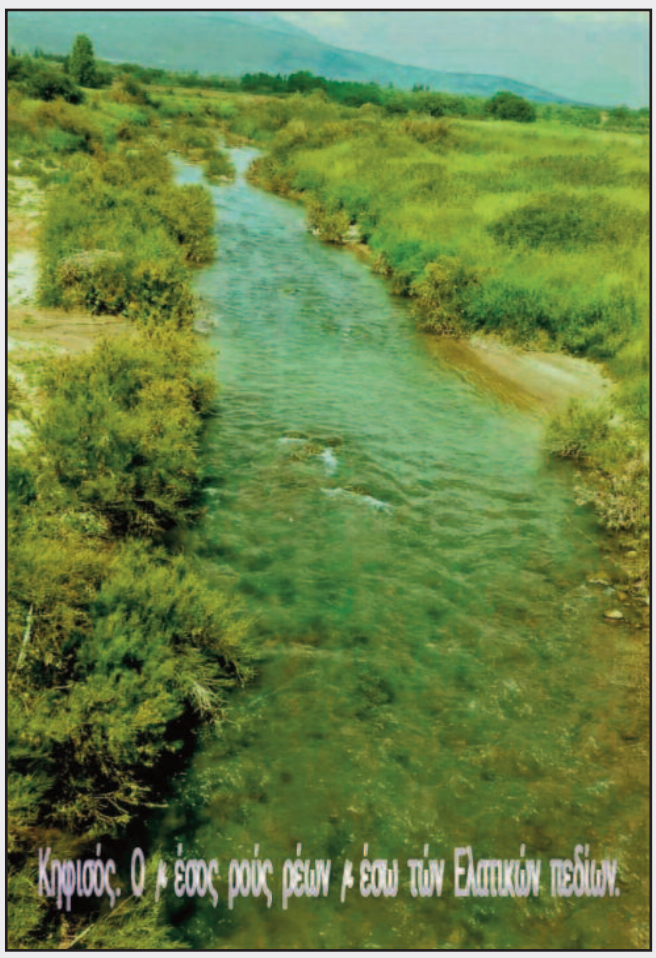

φωτό 1 Ποταμόσκυλο βίδρα σε φώτο Asalafa- deri δεινού φωτογράφου και ερευνητή τής τοπικής Ορνιθοπανίδας. Το «ποταμόσκυλο» ή βίδρα (Lutra-Lutra), παράξενο πλάσμα, βγαλμένο μέσα από τα παραμύθια. Το περιέγραφαν οι ηλικιωμένοι στους νεότερους, και ισχυρίζονταν ότι το έβλεπαν κατά καιρούς τις νύχτες να σέρνεται μέσα στους καλαμιώνες και στα νερά. Για πολλά χρόνια θεωρείτο απειλούμενο είδος αλλά επιβίωσε σε προστατευόμενη περιοχή, και έκανε πάλι την εμφάνισή του επιβεβαιώνοντας τον μύθο. Είναι ένα κρυπτικό, σαρκοφάγο θηλαστικό της χώρα μας ενός και πλέον μέτρου μήκους και ανήκει στην ίδια οικογένεια με τις νυφίτσες και τα κουνάβια. Η όψη του όμως επιβεβαιώνει το λαϊκή του ονομασία «ποταμόσκυλο».

Φωτό 2 Ο Κηφισός, στο Μοδιάτικο Γεφύρι, με τα διάφανα νερά, τήν Ανοιξη 2012 πού υμνηθηκαν στα Ομηρικά έπη (Πλούταρχος Βίος Θησέα-Παυσανίας 1Χ37).

Φωτό 3. Η πηγή Σέλκη (Shelk-I αλβ. Ιτιά) στήν Σφάκα. Η υδροφορία τής Χώρας τής Ελάτειας και σήμερα, παρά τις υδροληψίες είναι ακμαία.

ΤΟ ΘΕΡΙΟ ΤΗΣ ΜΑΥΡΟΜΑΝΤΗΛΑΣ ΣΤΟ ΜΕΡΑΛΙ

Γράφει ο **Παν. Γεωρ. Δημάκης,** Υπεύθυνος Ιστορικού Αρχείου Δήμου Αμφικλείας Ελατείας • Email: pgdimakis@gmail.com

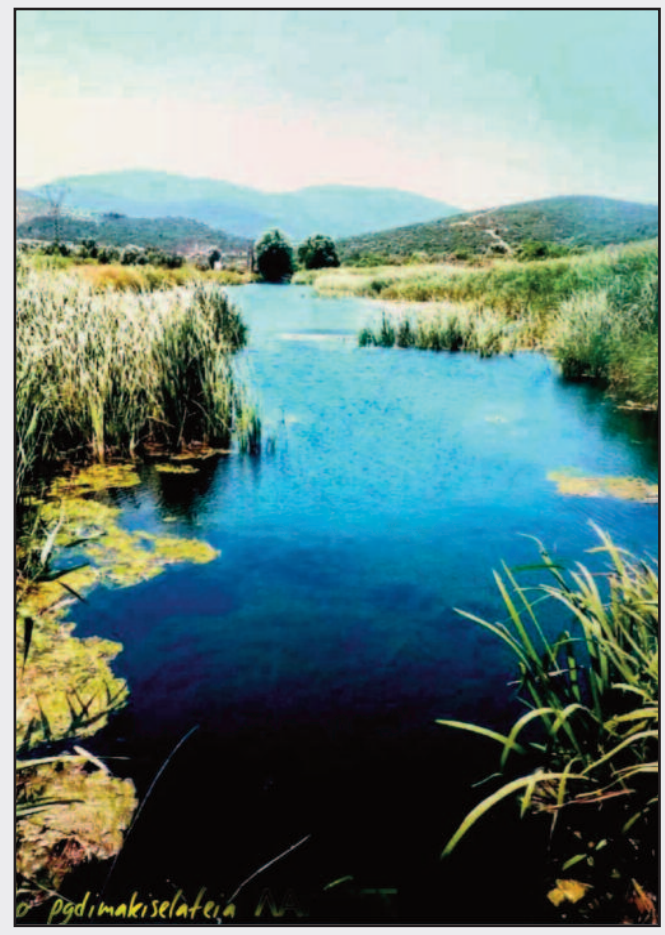
Το ποταμόσκυλο, φωτό 1, η βίδρα, αποτελεί πηγή μυθολογικών αφηγήσεων, γιατί ώς υδρόβιο και νυκτόβιο πλάσμα, με φευγαλέα παρουσία, θηρευτή τής Νύχτας, σπάνια ήταν ορατή, γιατί η διαβίωση της, σε βαθειά και καθαρά, ρέοντα ύδατα, καθόριζε και τήν ποιότητα τών υδάτων αυτών. Μάλιστα φώλιαζε, σε υποβρύχια δαιδαλώδη αμφίστομα καταφύγια, με διπλή είσοδο-έξοδο, στήν παρόχθια πυκνή βλάστηση, όπου ασφαλής και αόρατη διαβίωνε, με τα μικρά της.

Το θηλαστικό αυτό, με τήν φασματική παρουσία, πού εξήψε τήν φαντασία τών παροικούντων, παραποταμίων πληθυσμών, είχε σχεδόν εξαφανιστεί, από τα πολύυδρα Ελατικά Πεδία, πού διέτρεχε ο θεϊκός Κηφισός, " ..ειλιγμένος ώς Δράκων..." φωτό 2, δεχόμενος πρός τήν έξοδο του, στα στενά τών Παραποταμίων και το υδατικό φορτίο, τού Λευτιανου, τής Σελκης φωτό 3, τών " ματιών " τής Σκαφίδας, τής Κ'νέτας, τής Μαυρομαντήλας και άλλων αναβρυζόντων μικροπηγών, πού δημιουργούσαν υγρολειβαδα και βαλτοτόπια, σκεπασμένα με βατραχοκύλες και ελόβια φυτά, έντομα, όπως τα κουνούπια, πού ήσαν θανατηφόροι φορείς ασθενειών, πού μείωναν τον αγροδιαιτο πληθυσμό, και έβράχυναν τον βίο τών κατοίκων.

Από τήν άλλη πλευρά, ο πολυμνημονευτος σκανδαλίζων παραγωγικός πλούτος, καλούσε συνεχώς νέους μετόχους, στο άλυτο παίγνιο αυτό, τής ζωής και τού θανάτου, στο οποίο μετείχαν και πλάσματα μυστηριώδη, σχεδόν αόρατα όπως οι βίδρες, τα ποταμό σκύλα, και, η τυχαία συνάντηση των, με τούς ποιμένες ή αγρότες ήταν στιγμιαία, αφού βουτούσαν με ανάλαφρο παφλασμό, στα υποβρύχια καταφύγια των, στούς παρόχθιους καλαμιώνες και τα ραγάζια.

Η ύπαρξη των ήταν εξαρτημένη, από τήν καθαρότητα τών υδάτων και τήν επάρκεια τροφής, από καβούρια, ψάρια, βατράχια, πουλιά, αυγά κ.λ.π. Εχθρούς είχε ελάχιστους, τσακάλια, αετούς και φυσικά τούς κυνηγούς, για τήν πολύτιμη, μοδάτη στήν εποχή της, γούνα LUTRA-LUTRA, κατάλληλη κυρίως για γυναικεία σκουφιά. Μάλιστα, υπήρχαν συγκροτημένες ομάδες κυνηγών, για τα ζωάκια αυτά, αλλά και κουναβιών, αλεπούδων στο Δραχμάνι και αλλού, πού αποζούσαν ή συμπλήρωναν το εισόδημά τους, από αυτά.

Όμως μετά το 1950, η ταπείνωση τού υδροφόρου ορίζοντα με τήν υπεράντληση τών υδάτων, η αλόγιστη χρήση χημικών λιπασμάτων, έθραυσαν βασικούς κρίκους, τής διατροφικής αλυσίδας, με αποτέλεσμα, τήν αραίωση τού πληθυσμού και τών ενυδρίδων, χρειάστηκαν δε εβδομήντα χρόνια, για να καταγραφεί η παρουσία των, πάλι, χάρη στήν εγρήγορση, τής κ. Αγγέλας Παπαδά *, πού παρατήρησε δύο φορές, το μικρό θηλαστικό, να βουτά μεταξύ Μαυρομαντήλας και Μύλων Παναγιωτοπουλου, για να συνεχίσει τήν περιπολία του, μέχρι ίσως τήν συμβολή με τον Άσσο ποταμό, τον Μέλα και τις εκβολές στις Λάρμες, μέσα από τις δαιδαλώδεις διαβάσεις, πού η Φύσις μόνο γνωρίζει φωτο 4.

Φωτό 4. Το τοπίο στις Λάρμες (Λάρυμνα), όπου εκβάλλει ο Κηφισός είναι γαλήνιο καιειδυλλιακό, με τα γαλαζοπράσινα νερά, την υδρόβια ζωή και τούς διάσημους Υδρομύλους, πού κινούσαν τα νερά και τώρα έχουν εγκαταλειφθεί. Η εικόνα είναιπαραπλανητική, καθώς ακριβώς πίσω, υπάρχει η κολασμένη όψη του εργοστασίου νικελίου, που μολύνει αλλά και διατρέφει τήν περιοχή. Παρηγορητική η παρουσία ψαριών πού λάμνουν αμέριμνα και ακαταδίωχτα στα διάφανα νερά.

Μικρό νεώτερο πλώϊμο, με φουστανελλοφόρο βαρκάρη. Η επικοινωνία τών παροχθίων χωριών Επικηφισίων και Παρακηφισίων* γινόταν κατά περίπτωση και με μονόξυλα. Η ναυπηγική τέχνη στις απαρχές της εδώ, με τα πλώιμα (μονόξυλα), στον Κηφισό επιβεβαιώνει τήν πρώϊμη κατοίκηση τής Κοιλάδας, πού γνωρίζουμε ήδη από τα ευρήματα τής Αγίας Μαρίνας – Ελατείας. Εδώ, η χαριτωμένη φιγούρα τού κομψού, φουστανελλοφόρου βαρκάρη, πού οδηγεί το μονόξυλο μέσα στις καλαμιές (H. Bell Le Tour du Monde 1879). Και κλπ

* *Ομ.Β 522 Επικηφίσιοι Παραποτάμιοι Σχολ. Ιλ. 522 (Dindorf) Μονόξυλα Ap. Minores lintres ex unico ligno Confectae*

Μεγάλη χαρά όθεν, για τήν περιώνυμη κοιλάδα, τού μέσου ρού τού Κηφισού, πού με τήν καταγραφή αυτή, με δεδομένη, τήν ελώδη εσοχή τής Σφάκας, πού διατήρησε τον σφυγμό, σχεδόν ανέπαφο, τών φυσικών διεργασιών, άλλα και το εύγε στήν κ. * Αγγέλα Παπαδά κάτοικο Μεραλί ενεργή ώς πολίτη, για τήν παρατήρηση της, πού αποδίδει πάλι τήν βίδρα, στον τόπο της, ώς δώρο, τού Δημιουργού, πού εποίησε, εν σοφία τήν πολυπλοκότητα τής φυσικής αδιατάρακτης δημιουργίας.

Άς ελπίσουμε σε καλύτερες ημέρες, πού θα αποκαταστήσουν, τον απωλεσθέντα κρίκο, μαζί με το αφήγημα του, ώς θηρίου τής Μαυρομαντηλας, πού διηγούντο, όχι μόνο αρχαίοι συγγραφείς όπως ο Αριστοτέλης, αλλά και οι παρακοιμώμενοι στις παρόχθιες " άμαλαγιές " τού ποταμού, ποιμενες και αγρότες.